

1. Електрорушійна сила РІД, розташована у магнітному полі ПДЛ, суттєво залежить не тільки від відстані від лінії і свого периметру, але й від співвідношення між сторонами рамки.
2. Розрахунки показують, що чим менша відстань від лінії і чим більший периметр рамки, тим вигідніша витягнута вздовж лінії рамка. При збільшенні відстані і зменшенні периметра оптимальною стає квадратна рамка. Зміна співвідношення сторін рамки у залежності від відстані від лінії при постійному периметрі не становить на практиці особливих труднощів.
3. Аналіз показує, що незначне відхилення від оптимального значення m (до 10%) не призводить до дуже суттєвого зниження сигналу РІД, однак використання в усіх випадках тільки квадратної рамки може ускладнити прийом слабких сигналів від ПДЛ.
4. Детальний аналіз показав, що порівняно слабкий вплив відхилення від максимуму на сигнал дозволяє нехтувати впливом провідності землі при виборі m .
5. Оптимальна рамка завжди ближча до квадратної в полі ПДЛТ, ніж у полі ПДЛГ.
6. Оптимуми і ступінь зменшення сигналу при відхиленні від них чіткіше виражені для ПДЛГ, ніж для ПДЛТ, а також при зменшенні відстані і збільшенні периметра.

Література: 1. Нічога В.О., Дуб П.Б. Магнітне поле повітряних двопровідних ліній з урахуванням провідності землі // Відбір і обробка інформації. - 1997. - Вип. 11(87). - С. 7-10. 2. Nichoga V., Dub P. Electromagnetic Field of Aerial Double Wire Line above Conducting Half-space // Third International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services (TELSICS'97), Proceedings of Papers, Vol.I, pp.42-45, Niš, Yugoslavia, October 8-10, 1997. 3. Нічога В.О., Дуб П.Б. Просторова структура електромагнітного поля поблизу двопровідної лінії зв'язку // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції "Повищення ефективності систем захисту інформації" ("Защита-97"), Київ, 23-26 грудня 1997, С.171-175. 4. Гонтарь І.М., Мизюк Л.Я. Сравнение параметров низкочастотных рамочных и ферромагнитных антенн // Отбор и передача информации - 1977. - Вып 47. - С. 66-74. 5. Ничога В.А., Кадочников В.А. Оптимальная геометрия рамочных магнитоприёмников вблизи линейного проводника с током // Геофизическая аппаратура - 1975. - Вып. 58. - С. 49-54.

УДК 330.111.62(477)

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЦИВІЛІЗОВАНОГО КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО- ІНФОРМАЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Вікторія Хрустальова

Київський Державний Торговельно-Економічний Університет

Анотація: Розглянуто основні тенденції, притаманні ринку інтелектуально-інформаційних продуктів України на сучасному етапі соціально-економічного розвитку; основну увагу зосереджено на економіко-правовому захисті інформаційних продуктів.

Summary: The basic tendencies intrinsic to the market intellectual - information of yields Ukraine at the present stage of socio economic development are considered; the basic attention is concentrated on a economic-legal guard of information yields.

Ключові слова: інтелектуально-інформаційний ринок, інтелектуальний продукт, недобросовісна конкуренція, ліцензування, піратство, контрафактна продукція.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку цивілізація вступає у інформаційний період своєї історії. Народжується нове постіндустріальне інформаційне суспільство, в якому інтелектуально-інформаційна сфера стає безпосередньою соціально-виробничою силою. Це досягається завдяки інформаційному, точніше, інформодинамічному механізму передачі та розповсюдження знань, а також перетворення їх у матеріальну силу.

Головною ланкою у цьому механізмі є розвиток цивілізованого інтелектуально-інформаційного ринку, який на сьогодні, завдяки, масовому характеру інтелектуальних продуктів стає головним узгоджувальним елементом у розповсюдженні останніх. Бурхливий розвиток ринку інтелектуальних продуктів є головним феноменом сучасності, який змінює уявлення "про причини та природу багатства народів". Циркуляція інформації (знань) призводить до зростання ресурсного потенціалу суспільства, його можливості розширювати матеріальне виробництво за рахунок нових інформаційних технологій та інтелектуальних продуктів. Народжується певний ефект кумулятивності, коли всі форми механізму переходу знань у соціально-виробничу силу функціонують у комплексі, що створює новий рівень соціального прогресу.

Розвиток та становлення інтелектуально-інформаційного ринку України на сьогодні прямо залежить від формування цивілізованого конкурентного середовища. Для суб'єктів ринку головним є найефективніше

використання вкладених у виробництво ресурсів та пропозиція на ринок кращих, ніж у конкурентів, товарів. Зв'язок конкуренції з продукцією інтелектуально-інформаційного ринку є діалектичним. Конкурентна боротьба, яка загострюється, викликає необхідність інтелектуальної діяльності, яка інтенсифікує цей процес. Чим гостріша конкуренція, тим у виробників менше відкладених "про запас" наукових ідей. На відміну від привнесених ззовні інтелектуальних продуктів, в більшості нежиттєдіяльних, які потребують постійної адміністративної підтримки та стимулювання, конкуренція постійно відтворює внутрішній інтерес до інтелектуальної діяльності. Він є досить ефективним, оскільки виникає у процесі взаємодії інтересів суб'єктів ринку в умовах, які потребують відповідної реальної відповідальності за свої дії. Таким чином, конкуренція у сфері інтелектуально-інформаційного виробництва є базою для виникнення та відтворення творчої активності, інтенсифікації виробництва та піднесення його на новий якісний рівень.

Слід зазначити, що конкурентна боротьба в інтелектуально-інформаційній сфері не завжди йде законними напрямками, а саме: "скупка мізків", промислове шпигунство, "піратська продукція" та інше. Отже, існує широке коло проблем, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією на ринку інтелектуальних продуктів. Великі проблеми в цій сфері виникають з приводу існування піратської (неліцензійної) продукції та особливостей перебігу цих процесів на ринку об'єктів інтелектуальної власності.

Протягом декількох останніх років (починаючи з 1993 р.) були введені заходи щодо захисту інтелектуальної продукції від недобросовісної конкуренції, які відповідали західним стандартам. Але вони не дали бажаних результатів через високий рівень недобросовісної конкуренції на ринку об'єктів інтелектуальної власності, широке розповсюдження піратської продукції, неліцензійних товарів, відсутністю традицій у вирішенні подібних проблем. Хоча слід відзначити, що проблеми недобросовісної конкуренції в інтелектуальній сфері обговорюються дуже активно, але відома лише незначна кількість оздоровчих ініціатив. За оцінками спеціалістів, у відомчих органах Держпатенту розглядався лише 1% випадків, кваліфікованих як "ultimo ratio" (піратство) [1].

Тому у процесі розвитку ринкових перетворень у сфері інтелектуальної власності найважливішим на сьогодні є створення певних умов для припинення недобросовісної конкуренції. Вони повинні бути спрямовані проти таких дій чи практики, які здійснюються в ході торгівлі або промислової діяльності підприємців, що суперечать чесній практиці господарської діяльності, а саме:

- дії, які здатні викликати змішання із продукцією або послугами промислової чи торгової діяльності підприємств інших суб'єктів господарювання;
- хибні твердження, здатні дискредитувати продукцію або послуги промислової чи торгової діяльності підприємств;
- інформація або твердження, які здатні ввести публіку в оману щодо характеру, способу виготовлення, якості, придатності чи кількості продукції або послуг;
- дії, спрямовані на неправомірне привласнення, розкриття або використання комерційної таємниці та інші [2].

"Піратство" у сфері інтелектуальної власності отримало надзвичайно широке розповсюдження. Існує думка, що відмінна особливість наших конфліктів від західних з приводу використання об'єктів інтелектуальної власності пов'язана з відсутністю в Україні відповідних механізмів примусового використання патентних та ліцензійних норм та із правовим нігілізмом українського бізнесу. Ми вважаємо, що насправді йдеться про певною мірою законні, витончені заходи відняття грошей у держави, чи один у одного окремими особами або групами осіб, тобто саме про зловживання правами, а також банальне ігнорування чужих прав.

Спостерігається два напрямки щодо цієї проблеми: по-перше, дуже високий рівень піратства по відношенню до об'єктів, що знаходяться під захистом авторського права; по-друге, швидко зростає експорт піратської продукції.

Проілюструємо найтипівші ситуації недобросовісної конкуренції на ринку об'єктів інтелектуальної власності України. Розвиток приватного бізнесу в кінці 80-х рр. почався з індивідуальних підприємств, які займалися нелегальним копіюванням аудіокасет. У наш час продаж та прокат нелегальних копій набув дуже великого розмаху. Сьогодні типова ситуація, коли нові фільми, права на демонстрацію яких мають лише кінотеатри, копіюються "піратами" та продаються на відеокасетах (наприклад копії фільму "Титанік"). Лише у Москві (Росія є найбільшим експортером нелегальної продукції, яка надходить в Україну) сотні таких фірм. Ще одна форма "піратства" — показ кабельним телебаченням копій фільмів декілька разів на добу. Нікого не хвилює, що дозволено, а що заборонено, оскільки відсутні кола, які б були зацікавлені у судовому розгляді таких порушень.

Подібна ситуація спостерігається і на ринку програмного забезпечення. Як повідомив голова Антипіратського союзу України М. Козаков, в результаті перевірки підприємств, які виробляють компакт-диски з програмним забезпеченням, виявилось, що з сорока п'яти підприємств лише два мали ліцензію на свою продукцію [3].

До 95% програмного забезпечення для персональних комп'ютерів в Україні — контрафактні. Для порівняння: такий же рівень неліцензійного використання програмного забезпечення, за даними агенції В5А, у В'єтнамі складає 99%, у Китаї — 96%, в Омані — 95%, у середньому по країнах СНД — 95%, крім Росії — 91%. Щодо

країн з розвинутою ринковою економікою, де існують тривалі традиції боротьби з піратською продукцією, то найнижчий рівень піратства у США — 28% [4].

За останні роки положення на українському ринку трохи покращилося, але це завдяки активній політиці провідних західних та вітчизняних фірм (а не Законів, наприклад, таких як "Про охорону програм для ЕОМ..."), які виходять на український ринок з широким спектром послуг, а також технічних засобів захисту свого продукту, які передбачають створення за допомогою апаратних або програмних засобів штучних перешкод, що ускладнюють розповсюдження програмного продукту без дозволу автора, а саме використання апаратних ключів, що встановлюють на порти комп'ютера, дистрибутивних та ключових дискет, жорсткої прив'язки програми до конкретної ЕОМ, індивідуальних кодів та паролів законних користувачів та інше.

Щодо книжкового ринку, для якого відсутня офіційна статистика, за приблизними оцінками до 50% всіх видань, які користуються масовим попитом, є піратською продукцією.

До товарних знаків ставлення таке ж, як і до інших об'єктів інтелектуальної власності. Наочним прикладом є продаж спиртних напоїв. За даними західних спеціалістів, до 70% продажу європейського лікеру з італійською маркою "Амаретто", що продається у країнах Східної Європи та в Україні, є підробкою. В Україні діє велика кількість підпільних виробників, які незаконно використовують чужі об'єкти інтелектуальної власності.

Рівень недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, за даними закордонних спеціалістів, у країнах СНД зараз складає 94%, раніше був 98% [5], при цьому слід зазначити, що ця прогресивна зміна (зменшення на 4%) в більшості випадків пов'язана не з посиленням вітчизняного законодавчого регулювання цієї сфери, а з ініціативами виробників, які використовують об'єкти інтелектуальної власності. Досить згадати рекламні компанії таких відомих фірм, як "Распутін", "Довгань", "Союз" та ін., які демонстрували захисні механізми своєї продукції від підробок за допомогою використання голограм [5], зростання складності виконання етикеток, використання фірмової упаковки та ін.

Захист об'єктів інтелектуальної власності від недобросовісної конкуренції здійснюється шляхом правового (адміністративного) захисту та економічних заходів. Правовий захист інтелектуальної власності передбачає установлення примусових форм її охорони, захист прав її використання, гарантію реалізації прав авторів (суб'єктів) за допомогою широкого використання процедури розгляду суперечок, і, в разі необхідності, застосування до піратів громадянських та кримінальних санкцій. Хоча, Закон України "Про авторські та суміжні права" [6] передбачає відповідальність за піратство, але, на відміну від Росії, у нас поки що не постраждав ніхто. Слід зазначити, що на сьогодні спеціалісти виказують сумніви щодо ефективності законодавчих заходів боротьби з цим явищем в Україні, враховуючи економічну ситуацію. Законодавчим шляхом, а особливо тими заходами, яким це проводиться в нашій країні, піратство в Україні неможливо викоринувати, ними можливо лише загнати торговців піратською продукцією "з лотків на квартири або в підвороття". Тому на сьогодні ефективнішими є економічні заходи боротьби з піратством, що базуються на створенні умов, за яких ці дії стають не вигідними. Цього можна досягти шляхом надання законним користувачам широкого спектра додаткових послуг, зокрема, навчання, що супроводжується адаптацією та інформаційною підтримкою. Корисними прикладами в цьому напрямі можуть бути заходи, які сьогодні застосовуються в західних компаніях, що виробляють та реалізують інтелектуальні продукти, а саме:

- продаж об'єктів інтелектуальної власності у кредит, що для України, враховуючи сучасний стан економіки, коли вартість інтелектуального продукту в декілька разів перевищує прибуток потенційного користувача, особливо актуально;

- оренда інтелектуальних продуктів;
- ліцензія з обмеженим строком дії.

З вищевикладеного видно, що найбільшим успіхом користуються контрафактні товари там, де спостерігається дефіцит оригінальної продукції, відсутній відповідний захист об'єктів інтелектуальної власності та досить складна соціально-економічна ситуація. Досить розповсюджена теза, що ступінь цивілізованості країни визначається ступенем розвитку інтелектуальної сфери, існуванням в ній ринкових відносин, а також захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності. Тому стан, який склався сьогодні на ринку об'єктів інтелектуальної власності України, можна розглядати не лише як використання чужих досягнень, а й як наслідок нерозвинутого, недостатньо насиченого ринку об'єктів інтелектуальної власності та недосконалість механізмів його регулювання, правових можливостей захисту інтелектуальної продукції. Таким чином, у руслі ринкових перетворень, інтегрування України у світове господарство вирішення проблеми усунення недобросовісної конкуренції в інтелектуальній сфері є на сьогодні одним з актуальних.

Література: 1. Патентное дело. Дайджест российской и зарубежной прессы. - 1996. - №8-9. - 9с. 2. Всемирная организация интеллектуальной собственности. - Женева.-1995. - 7с. 3. Інформаційна агенція "Інтерфакс-Україна" від 28.09.2000 р. 4. Как убить дракона? // Бизнес. - 23.03.98. - №11 (270). - С. 76. 5. Маркетинг и патентная информация // Интеллектуальная собственность. -1996.-№7-8.- с.4. 6. Закон України «Про авторське та суміжні права»// Галицькі контракти. - 1997. - № 8. - с. 48.